

'Ik zie overal samenhang en heb een enorme hokjesgeest'

Interview met Yvonne Kroonenberg

Het is de familieblues. Iedereen gaat gebukt onder die stroperige melancholie. Het is het besef dat je onlosmakelijk verbonden bent met je ouders, je broers en zussen, hoe je ook over hen denkt. Aansprekende zinnen uit het eerste hoofdstuk van het boek *De Familieblues* van Yvonne Kroonenberg (1950).

De titel raakte de nieuwsgierigheid van de redactie en na het lezen van de eerste zinnen besloten we om te proberen met de auteur in contact te komen. Kroonenberg reageerde enthousiast en zo togen we op een stormachtige dag met de metro naar de oude Jodenbuurt van Amsterdam.

De auteur van bestsellers als *Alles went behalve een vent* en *Monogamie voor beginners* is psycholoog en woont in een gezellige bovenwoning, waar de combinatie van bloemen, planten, kippen, vissen, poezen, een hond en vooral heel veel boeken zorgt voor een sfeer van warmte en geborgenheid.

door Mirjam Diatlowicki en Carla Droogh

Kroonenberg vertelt dat ze direct na haar afstuderen, 'toen ik nog overal een antwoord op wist', werkte als psycholoog.

Waarom ben je gestopt?

'Ik kreeg een mening over mijn patiënten. Er was een meisje dat geen vriendje kon krijgen. Haar vriendin had op een dag een kwibus aan de haak geslagen. Mijn patiënte heeft

toen een briefje bij haar in de bus gedaan met de woorden: 'Met mij gaat het slecht, maar dat zal jou wel niets kunnen schelen'. Ik trok wit weg en dacht: loeder! Dat hoor je niet te denken over je patiënten.

Ik ben ook gestopt omdat ik de gelegenheid daartoe kreeg. Ik kreeg een problemenrubriek aangeboden in een blad dat *Partner* heette. Toen ik aan het schrijven was dacht ik: dit vind ik veel leuker!

Schreef je al tijdens je studie?

'Ja, dat wilde ik graag en ik oefende voor mezelf. Ik zie overal samenhang en heb een enorme hokjesgeest. Ik bedoel: koffie in de namiddag, dan zeg ik: Noord-Holland, Brabant. Zo heb ik in mijn hoofd een heel computersysteem: als dit, dan dat.

Ik had eens een vriend op bezoek. Ik gaf hem een biertje en kaasdomino's. Terwijl hij stond te praten, ging hij de kaasdomino's

foto: Tessa Posthuma de Boer

opstapelen. Dan weet ik: van binnen gaat het daar net zo. Er hangt geen oordeel aan, maar ik zie de samenhang. De hele dag. Als dit, dan dat. Hebben jullie dat niet?’

Wij zijn contextueel werkers, dus wij kijken naar de intergenerationele samenhang. Dat wat iemand op zijn werk doet, hoe gaat dat thuis? Deed de moeder dat ook zo?

‘Daarom spreekt jullie blad mij ook zo aan. Ik zat eens te praten met een heel vriendelijke journalist. Hij had een vrouw die alcoholiste was. Na achttien jaar had hij haar verlaten, omdat hij verliefd was geworden op een ander. Het verbaasde mij niet dat hij een nieuwe had. Het verbaasde mij eerder dat hij achttien jaar bij die loze tramhalte had gestaan.’

Mensen willen zo graag geloven dat iemand toch beter kan worden en dat zij daar iets aan kunnen doen.

‘Ja, maar niet iedereen; dat zijn meestal vrouwen, en oudste broers met veel zussen. Dat was hij.’

De directe aanleiding voor dit gesprek is je boek *De familieblues*. Wat was de aanleiding om dat boek te gaan schrijven?

‘Ik werd doodziek van het almaar schrijven over liefdesrelaties. Na de menopauze moet je eens over het onderwerp seksualiteit uitscheiden. Ik dacht opeens: waar zijn mensen mee bezig? Met familie! Ik ben heel goed met mijn uitgever. De uitgeverij, dat is familie. Ze weten dingen over me die andere

‘Ik dacht: ik schrijf het een beetje vrolijk op, zodat het verteerbaar blijft’

mensen niet weten. Je moet alles met hen delen, ook slechte dagen. Ze zeiden: ‘Leuk, ga maar gauw doen!’

Als je je daar zo in gaat verdiepen, doet dat dan ook iets met jouw plek in je eigen familie?

‘Nee, de meesten zijn al dood. We waren met zijn zessen thuis: vier kinderen en mijn ouders. Mijn ouders zijn natuurlijk dood en mijn oudste zus is ook dood. Dan heb je niet meer zoveel plek, dan heb je vooral veel lege plekken. Ik schrijf al zo lang. Ik weet natuurlijk niet wat ze achter mijn rug zeggen, maar mijn broer en zus staan gewoon naast me en vinden het allemaal prachtig.’

Heb je met hen overlegd: hoe zat dat ook alweer in onze familie?

‘Ja, een beetje wel. Vooral met mijn broer. Hij is ook psycholoog. Hij werkt met huiselijk geweld. Mijn zus is coach, dat heette vroeger andragoog. Allemaal psychologen in de familie! Dat is een beetje toeval. Ik studeerde een jaar in Amerika en haatte iedereen, maar ik had één kameraad die psychologie studeerde. Wat hij vertelde vond ik interessant. Eigenlijk had mijn vader graag gewild dat ik tolk zou worden. Ik kon goed woordjes leren. Door die vriend kwam ik erachter dat ik psychologie wilde studeren, maar ik vond het een vreselijke studie. Ik

heb me zo verveeld! Na mijn kandidaats moest ik nog drie jaar. Ik leerde een vriendin kennen en wij hebben elkaar opgeleid. Eindelijk met elkaar praten en alles bespiegelen. Het zal wel onzin zijn geweest, maar het was in elk geval een stuk interessanter dan die malle projectgroepen waar we in zaten. Ik vond het verschrikkelijk.’

Even terug naar het boek. Je wilde schrijven over familie: wat houdt mensen bezig ten aanzien van familie?

‘Een vorm vinden was moeilijk. Ik dacht: wat is er geschreven? Uitsluitend grote stapels onzin. Ik dacht: ik ga een oproep doen op Facebook, op Twitter. Tegen de redactie van de Margriet heb ik gezegd: ‘Ik schrijf voor jullie een verhaal als ik een oproep kan doen.’ Dat was goed. Op die manier word je overstelpt met vreselijke verhalen. Het ene nog verschrikkelijker dan het andere. Er zijn er ook een paar die het leuk hebben, maar daar is dan weer niets aan.

Ik deelde het boek in op thema’s: vaders, moeders, broers, zussen. Daar verbond ik dan een klein theorieje aan. Bijvoorbeeld over de soorten moeders die er bestaan. Een jongste zusje dat moeder wordt, daar heb je niets aan. Beschadigde ouders, daar heb je niets aan. Als ze in hun jeugd zelf beschadigd zijn, gaan ze niet functioneren als ouder. Dat is allemaal aanwijsbaar en niet zo moeilijk. Ik dacht: ik schrijf het een beetje vrolijk op, zodat het verteerbaar blijft.’

Ja, hoe verkoop ik de boodschap?

‘Een tijdschrift als dat van jullie is heel interessant en goed geschreven, maar lezers die mij kennen zijn gewone mensen die van heel gewone bordjes eten. Toen ik dat boek over vreemdgaan schreef, waren ze al zo vreselijk geschrokken. Er komt nogal wat evolutiebiologie en psychologie in voor, wat kennis omtrent vogels en primaten. Dan pakken ze meteen hun stofdoek en gaan ze wat anders doen hoor! Te ingewikkeld.’

En krijg je reacties van lezers?

‘Nee, verkoopcijfers. Het verkocht gewoon niet. Het is echt mijn beste boek, maar te moeilijk. Het boek over familie moest toegankelijk zijn. Het moet alleen maar aanmoedigen en uitlokken om over je eigen familie te gaan nadenken.’

En hoe zijn de verkoopcijfers van dit boek?

‘Geweldig! Tegenwoordig loopt een boek normaal ongeveer drie maanden en het loopt nu al een jaar. Dat is opmerkelijk. Het is tenslotte geen thriller.’

Dat families iets doen met mensen, dat had je dus goed ingeschat?

‘Natuurlijk. Het is het eerste wat je maakt! Als iedereen thuis tegen elkaar loopt te krijsen, weet je dat al als je nog in de baarmoeder zit. Dan vind je krijsen heel gewoon.’

Je bent niet erg hoopvol over dingen. Je zegt: ‘Als je ouders beschadigd zijn, heb je gewoon pech gehad.’

Als ze moeilijkheden hebben gaan ze veel liever naar die buurvrouw of die tante, naar iemand die een beetje zakelijk is. Het is dus vaak een leuke rol.’

Heb jij die rol ook?

‘Ja, heel veel. Ik ben zo blij dat ik zelf geen moeder ben. Ik zie niets in kinderen wat ik leuk vind. Ik vind ze niet vertederend. Ik zie hun onvermogen. Ik zie hoe vreselijk ze dat vinden. Ik vond het zelf verschrikkelijk om kind te zijn. Dat is de reden van mijn kinderloosheid. Straks lijkt dat kind op mij en vindt het er ook niets aan. Vreselijk! Ik kan wel een tijdje op iemand passen, maar ik pas liever op een ouder iemand. Dan hoor je nog eens een verhaaltje dat je nog niet kent.’

Je bedoelt oudere mensen?

‘Ja. Pas als ze zo tegen de vijftig lopen, zeggen ze niet meer met een blik alsof ze zojuist de revelatie van de eeuw hebben meegemaakt dat ze nu alleen nog maar werk willen doen dat ze echt leuk vinden. Al die clichés! Vanaf hun vijftigste gaat het iets beter. Ik heb heel veel geduld met oude mensen. Het gevoel van vertedering dat anderen misschien met kinderen hebben, heb ik veel meer als iemand klaar is met zijn leven en er dan nog het een en ander van probeert te maken.’

Daarnet noemde je clichés als: ik ga alleen nog maar dingen doen die ik leuk vind. Doe jij de dingen die je leuk vindt?

‘Ik denk dat je het gevoel dat je in grote lijnen gelukkig bent alleen kunt veroveren ▶

door jezelf een beetje tegen te houden. Niet zeggen: ‘Ik mag de koektrommel leeg eten en naar SBS6 zitten kijken met een pot bier naast mijn stoel.’ Ik denk dat je juist kleine taakjes van jezelf moet vergen, waarvan je vindt dat je ze gewoon moet doen. Als je die dingen dan doet, komt er een soort tevredenheid in je op. Dat werkt gewoon chemisch zo.’

Dat maakt wel nieuwsgierig naar welke dingen dat dan voor jou zijn.

‘De vuilnis op tijd buiten zetten, het aquarium schoonmaken. Als alle dieren gegeten hebben, de bakken schoon zijn en alles tevreden rondloopt, zwemt of scharrelt, denk ik: zo, dat is voor elkaar! Ik doe veel aan lichaamsbeweging, maar trek niet juchend mijn hardloopschoenen aan en denk: jottum, ik ga de regen in. Ik ga wel en denk: het is een uur niet zo leuk, maar na dat uur is het enig! Dat gevoel blijft heel lang hangen. Op het moment zelf is er geen donder aan, maar de algemene tevredenheid die het uiteindelijk teweegbrengt is veel groter dan zeggen dat je nu een zak chips mag leegeten.’

Als we het dan toch over samenhang hebben: komt die discipline uit jouw familie?

‘Ik ben heel gedisciplineerd, net als mijn broer. Het is ook een beetje om chaos en misère buiten de deur te houden.’

Om grip te houden?

‘Het is meer overzicht. Je hebt nooit grip op je leven. Morgen heb je kanker en ga je

‘Discipline is geen verdrukking of onderdrukking of het ontnemen van vrijheid. Het is gewoon veiligheid, ordening en voorspelbaarheid. Dat vinden alle dieren leuk.’

gewoon dood. Mijn zus ligt al in haar graf en die deed alles goed. Ze heeft nooit propjes hoeven prikken op het schoolplein, nooit in de hoek gestaan, nooit een bekeuring gehad. Ze at gezond, zoop niet. Alvleesklierkanker en op haar zestigste hartstikke dood. De Grote Maaier heeft zijn eigen plannen. Een zekere discipline en zorgvuldigheid is wel een veel kortere weg naar plezier en geluk dan de boel maar in de lap laten hangen en denken: ik doe alleen wat ik zelf leuk vind! Dan word je steeds luier en vadsiger en dat is niet leuk.

Ik ben opgegroeid in de jaren dat men zo gezagsgetrouw was dat we het leuk vonden als een politieagent geen pet op had. Uiteindelijk bleek dat dit niet werkt, dat dit niet prettig is. Daarna was er geen dokter meer die een witte jas aantrok. Daardoor dacht je ook: hoe weet ik dat ik het advies van die kwibus kan opvolgen? Het gezag was weg. Een zekere mate van gezag is plezierig. Dit mag wel en dat niet! Dan mag je best vragen: ‘Waarom niet?’ ‘Omdat ik het zeg. Ik leg het je later uit, maar nu gaan we dit niet doen.’ Als je fouten maakt, kun je zeggen: ‘Ik heb een fout gemaakt, dat kan gebeuren.’ Je blijft nog steeds wel het gezag hebben en gaat niet zeggen: ‘Vergeef me.’ Als je mensen iets

wilt leren, dan denk ik dat je moet zeggen: ‘Vandaag heb ik het voor het zeggen over dit onderwerp. Als je iets wilt leren, moet je nu naar mij luisteren.’

Heeft dat juist ook niet met die discipline te maken die er vroeger was en die er nu minder is? Ouders denken dat dit vrijheid oplevert, terwijl het eigenlijk onvrijheid geeft.

‘Discipline is verschrikkelijk belangrijk. Discipline is geen verdrukking of onderdrukking of het ontnemen van vrijheid. Het is gewoon veiligheid, ordening en voorspelbaarheid. Dat vinden alle dieren leuk. We zijn heel gewone kuddedieren, primaten.’

Een laatste vraag: heb je al ideeën over je volgende boek?

‘Ik ben al bezig, maar ik moet er twee schrijven. In opdracht van de uitgever moet ik iets schrijven over hoe mensen de feestdagen doorkomen. Dat mag een klein boekje zijn. Ik wil zelf schrijven over mensen die op hun oudere ouders passen. Iedereen wordt stokoud. Al die babyboomers zijn nu zestig en mogen allemaal op de superbejaarden passen. Dat vinden ze niet leuk. Ze willen zelf spelen. Mag niet, op pappa en mamma passen...’

Opnieuw een boeiend antwoord dat nieuwe vragen oproept, maar de tijd is voorbij, we nemen afscheid. Onderweg naar de metro spookt het begrip ordening nog door ons hoofd. Onwillekeurig vragen we ons toch af in welk vakje we zojuist geplaatst zijn... ◀